

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 7. 2011, č. j. 1905/11, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 2. 2013, č. j. 6 A 301/2011 – 46,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým bylo rozhodnuto, že se žalobci nepřiznává osvobození od soudních poplatků.

Městský soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že žaloba proti rozhodnutí o určení advokáta Českou advokátní komorou zjevně nemůže být úspěšná. Městský soud uvedl, že uvedené rozhodnutí sice podléhá soudnímu přezkumu (srov. rozsudek ze dne 11. 9. 2008, č. j. 6 Ads 19/2008 - 103 dostupný na www.nssoud.cz), avšak žaloba proti němu nemůže být zjevně úspěšná, pokud v ní žalobce pouze polemizuje s podmínkami, které plynou přímo ze zákona a jimiž by musela být vedena a omezena činnost jakéhokoliv advokáta, který by byl žalobci určen k poskytování právních služeb (bez ohledu na to, zda se rozhodnutí o těchto podmínkách výslovně zmiňuje nebo ne). Nezákonost rozhodnutí o určení advokáta však z povahy věci nemůže být způsobena tím, že rozhodnutí výslovně upozorňuje na některé zákonné podmínky, jedná se o podmínky, za nichž advokát je či není povinen poskytnout právní službu, resp. ji nesmí poskytnout ve smyslu ust. § 18 odst. 2, 4 a 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 19 a 20 odst. 1 a 2 cit. zákona a další. Žalovaný, dle názoru Městského soudu v Praze, žalobci plně vyhověl, kladně rozhodl o jeho žádosti o určení advokáta a stanovil,

že advokát bude poskytovat právní služby bez nároku na odměnu. Žalobce však v žalobě pouze polemizuje se zákonnými pravidly, přičemž taková polemika je předem odsouzena k neúspěchu. Z uvedeného důvodu mu proto městský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků i přesto, že byly splněny podmínky stanovené v § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž uvádí, že městský soud činí úsudky *ad absurdum* a vyhýbá se žalobním tvrzením. Stěžovatel označil několik pochybení soudu, jež jsou podle jeho názoru důvodem pro zrušení vydaného rozhodnutí. Podle stěžovatele městský soud ignoruje platnou právní úpravu na úkor judikatury, která se netýká věci samé. Taktéž považuje za svévolný akt soudu, pokud v něm tvrdí, že návrh proti rozhodnutí, které bylo vydáno vadně, nemůže být zjevně neúspěšný. Stěžovatel rovněž uvádí námitky, které zjevně nesouvisí s napadeným usnesením a jsou pouze obecnou reakcí stěžovatele na rozhodování soudů a ČAK v jeho věcech.

Nejvyšší správní soud se nejdříve zabýval splněním podmínek řízení o kasační stížnosti. Kasační stížnost je podle § 102 s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody; shledal přitom v úvahu připadající kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., ačkoli sám stěžovatel své námitky nepodřazuje pod žádný ze zákonem stanovených důvodů. Nejvyšší správní soud dle své konstantní judikatury nicméně vychází z toho, že „pokud ze znění kasační stížnosti vyplývají důvody seznatelné a podřaditelné pod zákonné kasační důvody, není rozhodující, že stěžovatel své důvody nepodřadí jednotlivým zákonným ustanovením, či tak učiní nepřesně.“ (rozsudek ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 - 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS; všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Nejvyšší správní soud neshledal vady, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému. Trvání na těchto podmínkách, vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení, by vedlo k popření cíle, který účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, dostupný na www.nssoud.cz). Kasační stížnost lze tedy i při absenci těchto podmínek projednat a jedná se rovněž o kasační stížnost přípustnou.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce tohoto ustanovení především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), za použití § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li

pokračování

to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Citované ustanovení o. s. ř. rovněž pamatuje na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či rozsudek ze dne 26. 11. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66).

K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, se vyjádřil i rozšířený senát Nejvyšší správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74 (publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS), když dovodil, že „slovo „může“ užití v § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda, i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namíste mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odepřít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty první a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byl jen z určité části svoji poplatkovou povinností splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva.“

V rozsudku ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 As 15/2012 – 15, pak Nejvyšší správní soud odkázal i na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cjpn 204/2009, podle kterého „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.“ S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen ochraňovat účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

V posuzovaném případě je důležité, zda městský soud dostatečně zvažil stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků ze všech těchto hledisek.

Městský soud nejen řádně posoudil splnění všech podmínek stanovených v § 36 odst. 3 s. ř. s., ale současně zhodnotil postup při vedení řízení ze strany stěžovatele, kterému i dle názoru zdejšího soudu nejde o úspěšné dovedení řízení do konce, nýbrž se snaží o neustálé prodlužování sporů bezbřehými polemikami. Stěžovatel nadto vede mnoho dalších soudních řízení, která svým obsahem korespondují s nyní projednávanou věcí a jeho postup je *de facto* ve všech řízeních totožný. Městský soud ve svém usnesení jasně a srozumitelně v odůvodnění konstatoval skutkové a právní důvody, na jejichž základě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl.

Stěžovateli byla žalovaným poskytnuta právní pomoc k tomu, aby mohl podat ústavní stížnost, ovšem i za situace, kdy je mu vyhověno, neodpovídá tato skutečnost jeho představám. Vzhledem k tomuto nevidí Nejvyšší správní soud důvod, aby náklady sporů, jako je tento, jichž stěžovatel vede stovky, měl nést stát formou institutu osvobození od soudních poplatků. Nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se nemajetná osoba mohla volně a bez jakýchkoliv omezení realizovat v podávání četných podání k soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, dále rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 7. 2012, č. j. 5 Ans 10/2012 – 26). „*Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně*“ (viz cit. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 101/2011 – 66, resp. rozsudek ze dne 6. 6. 2012, č. j. 2 Ans 6/2012 - 12).

Nejvyšší správní soud tak musí konstatovat, že se městský soud dostatečným způsobem zabýval naplněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků a oprávněně dospěl k závěru, že za situace, kdy stěžovatel fakticky pouze polemizuje se zákonnými pravidly, která jsou v rozhodnutí citována, nelze bez dalšího dojít k závěru o nezákonnosti rozhodnutí městského soudu. Uvedené platí i pro kvaziargumentaci stěžovatele uvedenou v kasační stížnosti, s níž není možné se logicky vypořádat.

Z výše uvedených důvodů tedy dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadené usnesení Městského soudu v Praze netrpí nezákonností ani jinou namítanou vadou, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Stěžovatel, který neměl v tomto řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.) a žalovanému žádné náklady nevznikly. Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žalovanému náhradu nákladů řízení nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. června 2013

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu